

Primerjalna ocena gospodarskih delov programov osmih političnih strank po devetih področjih Made in Slovenia 2035 (MiS 2035)

Na GZS smo pred letošnjimi državnoborskimi volitvami opravili pregled, v kolikšni meri se volilni programi političnih strank, ki jim po javnomnenjskih raziskavah kaže najboljše, skladajo z gospodarskim razvojnim programom Made in Slovenia 2035, kje so največje in najmanjše razlike ter v katerih delih programi strank vključujejo rešitve, ki jih predlaga gospodarstvo. GZS je jeseni skupaj z več kot 90 gospodarstveniki in strokovnjaki pripravila 10-letni gospodarski program Made in Slovenia 2035. V njem je opredeljenih 88 ukrepov, s katerimi lahko zagotovimo učinkovitejše poslovno okolje ter pospešen razvoj slovenske industrije in gospodarstva, usklajen z globalnimi trendi in specifičnimi konkurenčnimi prednostmi slovenskega gospodarstva.

Davčno okolje: pomembna tema za politične stranke, razbremenitev dela v ospredju

Tri politične stranke (Demokrati, NSi in Resni.ca) so izpostavile potrebo po **znižanju statutarne stopnje davka od dohodkov pravnih oseb (DDPO)**. Demokrati bi jo znižali na 15 % ob tem, da bi se ohranile olajšave in lahko koristila izguba iz preteklih let (spodnja efektivna meja pri 10 %). NSi bi ga obdavčila šele ob razdelitvi dobička (estonski model), Resni.ca pa bi nižjo stopnjo uvedla le za dejavnosti z visoko dodano vrednostjo v posebnih ekonomskih conah. SD bi **efektivno stopnjo DDPO celo povečevala**. Gibanje Svoboda in NSi predlagata **pavšalni sistem za uveljavljanje davčnih olajšav** – ena za manjša podjetja, druga glede na dejavnost. Slednji dve stranki predlagata **nižjo statutarno stopnjo DDPO za manjša podjetja**, Gibanje Svoboda le za mala podjetja v razvoju. Demokrati predlagajo 30 % **degresivno amortizacijo**, ki bi pospešila investicije.

Demokrati, NSi in Resni.ca podpirajo **znižanje efektivne stopnje dohodnine**, kar je podobno predlogu GZS, nobena stranka pa ne predvideva njenega zvišanja. Resni.ca bi uvedla usklajevanje mej in olajšav z inflacijo, kar je v povprečju manj ugodno od sedanje rešitve, ki upošteva 50–100 % rasti plač. Pet strank – Demokrati, Gibanje Svoboda, NSi, Resni.ca in SDS bi postopno zvišalo **splošno davčno olajšavo**; NSi najbolj, do 10.500 EUR do leta 2029, hkrati pa bi več kot podvojila olajšavo za mlade (s 1.367 na 3.000 EUR).

Gibanje Svoboda podpira bolj fleksibilno **prenašanje davčnih izgub**, vendar le za podjetja v cikličnih dejavnostih, Demokrati pa pri mikro in malih družbah ter tistih, ki opravljajo samostojno dejavnost. Demokrati bi razširili 40 % **olajšavo pri DDPO na usposabljanje zaposlenih**, SD pa bi ponovno ocenila smiselnost obstoječih olajšav.

SDS **predlaga ukinitve prispevka za dolgotrajno oskrbo za upokojence**, druge stranke tega vprašanja ne omenjajo.

Nobena od strank pa ne izpostavlja ugodnejše obravnave napotenih delavcev ali posebne davčne obravnave holdingov, kar predlagajo gospodarstveniki.

Uvedbo socialne/razvojne kapice predlaga pet strank (Demokrati, NSi, Gibanje Svoboda, Resni.ca in SDS), SD pa **postopno izenačitev prispevnih stopenj** za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, kar bi **povečalo stroške dela**.

Demokrati, Prerod, Resni.ca in SDS predlagajo možnost, da posameznik **ob izpolnitvi pogojev za upokožitev ob ohranitvi zaposlitve** prejema **polno pokojnino**, pri čemer SDS to pogojuje s soglasjem delodajalca.

Resni.ca predlaga tudi **nizko obdavčitev kapitala iz tujine** (5-odstotni razvojni davek) ter uvedbo **carinskih skladišč**, kjer bi se uvožene komponente lahko predelale v končne izdelke brez plačila carine in DDV. Demokrati bi študentom in upokojencem omogočili odprtje normiranega popoldanskega s. p. brez izgube statusnih pravic.

Konkurenčne cene energije: zelo raznoliki pogledi na proizvodno mešanico pri električni energiji

Le Gibanje Svoboda je izpostavila potrebo po dolgoročnih pogodbah za doseg nižjih cen električne energije. Tako Gibanje Svoboda kot Demokrati pa predlagajo prenovo sistema omrežnin, ki bo spodbujal učinkovitost in izvedbo investicijskega cikla za razogljičenje.

Stranke imajo zelo **raznolike poglede na področje proizvodnje električne energije**. Gibanje Svoboda in Demokrati bi spodbujali proizvodnjo zelenega vodika, geotermalne energije, Demokrati in Resni.ca bi odločno podprla izgradnjo JEK2, SDS pa bi podaljšala rabo premoga v energetiki do leta 2040. Resni.ca bi spodbudila tudi ogrevanje z lesno biomaso. Izpostavila je tudi potrebo po zagotovitvi konkurenčnosti energetske intenzivni industriji. Demokrati pri pospešitvi prehoda na obnovljive vire energije (OVE) omenjajo še geotermijo, trajnostno biomaso in odvečno industrijsko toploto. Poleg podpore JEK2 in OVE, pa Demokrati omenjajo še razvoj malih modularnih reaktorjev (SMR) po letu 2040. Predlagajo še konsolidacijo subvencijskih shem za učinkovito rabo energije (URE) in razogljičenje industrije v enotno vstopno točko.

Nobena od političnih strank ni predlagala:

- spremenjenega modela obračunavanja CO₂ kuponov
- podporo termični izrabi podatkov in kogeneraciji
- vzpostavitve podporne sheme za reinjekcijske vrtine in za proizvodno električne energije iz bioplina in biometana.

Dostop do financiranja: sveže ideje o razvojnih skladih za večjo mobilizacijo zasebnega kapitala

Več programov političnih strank (Demokrati, SD, Prerod, Gibanje Svoboda) **prepoznava pomen spodbujanja investicij in podpore podjetjem, predvsem malim in srednjim podjetjem**. Najpogostejši **navedeni ukrepi** so povezani z:

- razvojem finančnih instrumentov za podporo podjetjem v različnih razvojnih fazah,
- spodbujanjem tehnološke modernizacije ter
- večjim vključevanjem javnih in zasebnih virov financiranja.

SD in Gibanje Svoboda predlagata tudi rešitve za **izboljšanje dostopa do evropskih sredstev in oblikovanje učinkovitejšega podpornega okolja za črpanje sredstev iz evropskih programov**, kar je pomemben element za povečanje investicijske aktivnosti. Demokrati so izpostavili vzpostavitev grozdov z R&D podporo ter povezovanjem univerz, podjetij ter vlagateljev.

Pozitivna sta tudi predloga Gibanja Svobode in Resni.ce, ki **predvidevata krepitev razvojnih ali investicijskih skladov ter večjo mobilizacijo zasebnega kapitala za financiranje inovacij in tehnološkega razvoja**. Takšni ukrepi so vsebinsko skladni z usmeritvami MiS 2035 in v posameznih primerih tudi nadgrajujejo obstoječe predloge z večjim poudarkom na strateških investicijah, inovacijah ter učinkovitejšem povezovanju različnih virov financiranja, predvsem z vidika vzpostavitve razvojnih in tehnološko-inovacijskih finančnih mehanizmov. Demokrati so predlagali vzpostavitev javnega mehanizma za ponovno-zagonska sredstva podjetij v preoblikovanju, ki bi bil namenjen drugim priložnostim po neuspelem prvem zagonu.

Več programov ne naslavlja nekaterih ključnih ukrepov, ki so v MiS 2035 opredeljeni kot pomembni za dolgoročno konkurenčnost gospodarstva. Med manj zastopanimi ostajajo predvsem:

- vzpostavitev stabilnega in predvidljivega financiranja raziskav in razvoja za podjetja,
- vključevanje podjetij s srednjo tržno kapitalizacijo (mid-cap) v finančne instrumente,
- razvoj ciljno usmerjenih mehanizmov za sofinanciranje raziskovalno-inovacijske infrastrukture,
- predlogi za nove finančne sheme za zmanjševanje regionalnih razvojnih razlik.

Demokrati so predlagali oblikovanje Slovenskega sklada za inovacije in strateške projekte po modelu javno-zasebnega partnerstva. Pregled ukrepov na **področju znanosti in inovacij** kaže, da se **del predlogov** (Levica in SD), povezanih s financiranjem raziskav in inovacij, pojavlja predvsem **v okviru širših politik znanstveno-raziskovalnega sistema**, kjer je poudarek zlasti na povečanju javnih sredstev za raziskovalno dejavnost. **Manj je predlogov**, ki bi **razvijali finančne instrumente za neposredno podporo inovacijskim projektom podjetij in prenos raziskovalnih rezultatov v gospodarstvo** (SD). Predlog Demokratov o ureditvi spodbudnega zakonskega okvirja za sklade tveganega kapitala naj bi naslovil financiranje likvidno ogroženih perspektivnih podjetij.

Internacionalizacija: polovica strank s konkretnimi ukrepi

Demokrati predlagajo vzpostavitev **mednarodne mreže gospodarskih predstavništev** na perspektivnih trgih, ki bodo tesno povezana z veleposlaništvu in odgovorna za podporo v ciljnih državah (gospodarska diplomacija) in **ustanovitev sodobne, digitalno zasnovane agencije**, ki bo vse oblike podjetniške podpore združila na enem mestu. Enterprise Slovenia naj bi postala osrednja kontaktna točka za vse, ki želijo razvijati/internacionalizirati podjetje in poslovanje. Oba predloga sta obliki sistemske podpore k internacionalizaciji.

Program Gibanja Svoboda je **razmeroma dobro usklajen** z vizijo in strategijo internacionalizacije GZS, **predvsem na ravni ciljev in razumevanja smeri razvoja slovenskega gospodarstva**. Obe izhodišči izhajata iz tega, da je internacionalizacija eden ključnih vzvodov dolgoročne konkurenčnosti. **Največje ujemanje je pri podpori malim in srednje velikim podjetjem**. Na GZS razvijamo strukturirane programe, kot so t. i. »Rainbow Treasure Business Connections«, »Export Radar« in »Pospeševalnik izvoza 2.0«, ki podjetjem ponujajo sistematično podporo od prepoznavanja priložnosti do vstopa na tuje trge. Gibanje Svoboda predlaga drugačen pristop, vendar poudarja ciljno podporo MSP, hibridne modele predstavitev v tujini ter mrežo poslovnih povezovalcev v ključnih središčih. Pozitivno je tudi poudarjanje potrebe po diverzifikaciji trgov, saj je zmanjševanje odvisnosti od posameznih trgov v celoti skladno z našim pristopom. Drugo pomembno področje ujemanja je **vključevanje Slovenije v nove globalne verige vrednosti**. Tudi v MiS 2035 poudarjamo potrebo po aktivnem iskanju mesta v novih industrijskih in tehnoloških tokovih. Predlogi na področju t. i. near-shoringa, gospodarske diplomacije ter privabljanja visokotehnoloških investicij in razvojnih centrov so usmerjeni v projekte z višjo dodano

vrednostjo, ki temeljijo na znanju in inovacijah. Pozitivna je tudi **ideja o enotni nacionalni znamki države**. Slovenija v tujini pogosto nima dovolj jasne in usklajene zgodbe, zato je dolgoročno grajena podoba države kakovosti, inovativnosti in trajnosti pomembna za večjo prepoznavnost in kredibilnost na mednarodnih trgih.

Resni.ca predvideva **strateško izvozno iniciativo za države BRICS in okrepitev sodelovanja z ZDA**. Predlog stranke je precej **selektiven glede geografije in političnih poudarkov**. Pozitivno je, da stranka razmišlja o novih trgih in razume pomen razpršitve izvoza. Tudi strategija GZS poudarja širitev na nove trge, zmanjševanje odvisnosti od omejenega števila držav in aktivno iskanje poslovnih priložnosti. Države BRICS predstavljajo velike in rastoče trge z znatnim gospodarskim potencialom, zato je usmeritev nanje logična in skladna z našim pogledom na internacionalizacijo. Podobno velja za ZDA, ki so eno najpomembnejših svetovnih gospodarstev in tehnološko vodilni trg. Krepitev prisotnosti na tako zahtevnem trgu lahko poveča dodano vrednost slovenskega izvoza, kar je tudi eden od ciljev strategije GZS.

SD razume pomen internacionalizacije, vendar so njene **usmeritve bolj splošne in manj sistematično razvite kot v MiS 2035**. Na področju podpore MSP pri širjenju na tuje trge, razvoju novih produktov, sejamskih nastopih in aktivni prodaji v tujini so cilji podobni – poudarek na MSP, skupnem nastopu in širjenju na nove trge. Program stranke ostaja pri splošni podpori internacionalizaciji brez jasnega opisa izvajanja, koordinacije ali finančnih mehanizmov. Skladna s poudarkom MiS 2035 na **vključevanju slovenskih podjetij v globalne verige vrednosti** so naslednja področja:

- krepitev izvoza,
- skupni pristop k osvajanju novih trgov in
- povečanje dodane vrednosti v dobavnih verigah

Posebej pomemben je poudarek na dodani vrednosti, ki presega zgolj rast izvoza in spodbuja tehnološko zahtevnejše ter inovativne dejavnosti. Strankina usmeritev v organiziran, **skupen nastop podjetij na novih trgih, je zato konceptualno skladna s strateškim pristopom GZS**, čeprav brez podrobneje opredeljenih instrumentov izvajanja.

Učinkovitost države: precej splošne usmeritve, ki jim primanjkuje substanca

Med predlaganimi ukrepi na področju debirokratizacije in učinkovitosti upravnih postopkov se pri več političnih strankah ponavljajo predvsem **splošne ideje, povezane z zmanjševanjem regulatornih bremen** (Demokrati, SD, SDS) ter **pospeševanjem umeščanja investicij v prostor** (Demokrati, Resni.ca, SD, SDS). Pogosto se pojavljajo načela, kot so »1 IN – 2 OUT« (Demokrati), **digitalizacija in poenostavitev upravnih postopkov** (Demokrati, Prerod, Resni.ca, SD in SDS).

Manj poudarka je na:

- sistematičnem merjenju administrativnih bremen za podjetja (Demokrati tu omenjajo uporabo nizozemske metode SCM),
- dolgoročni stabilnosti regulativnega okolja ter
- večji uporabi ex-post evalvacij zakonodaje, kar je z vidika konkurenčnosti gospodarstva nepogrešljivo.

Pozitivno je, da nekaj predlaganih ukrepov političnih strank sledi horizontalnim ukrepom strategije MiS 2035, zlasti na področju:

- debirokratizacije,
- digitalne javne uprave ter
- hitrejšega umeščanja investicij v prostor.

Načelo »silence is consent« (Demokrati), enotni sistem presoje vplivov zakonodaje na konkurenčnost ter uvedba integralnega dovoljenja po vzoru nekaterih evropskih praks lahko pomembno prispevajo k večji predvidljivosti poslovnega okolja. Dobrodošla je tudi ideja specializiranih gospodarskih sodišč ter okrepitev enotnega inšpekcijskega sistema (SD), ki bi poleg nadzora prispeval tudi k boljši izvedljivosti zakonodaje. Dodatno pozitiven je poudarek na projektih prevladujočega javnega interesa (Resni.ca) ter hitrih postopkih za investicije z visoko dodano vrednostjo (Demokrati).

Del ukrepov sicer kaže **pravo smer**, vendar ostaja **premalo ambiciozen ali premalo operacionaliziran**. Tako na primer cilji hitrejšega sprejemanja prostorskih aktov (SD, SDS) ali digitalizacije uprave (Demokrati, Prerod) niso podprti z jasnimi mehanizmi izvedbe, institucionalnimi spremembami ali merljivimi cilji. Demokrati bi okrepili **stimulativni del plačila v javni upravi, ki bi temeljil na uspešnosti**, kar bi ob **spremembi Zakona o javnih zavodih** izboljšalo učinkovitost države. Tudi predlagano **načelo programskega proračuna**, ki bo vseboval zgornjo mejo izdatkov po resorjih, ima podoben učinek.

Gospodarstvo v zvezi z ukrepom **krepitve soupravljanja zaposlenih** (nadgradnja delavskega soupravljanja), ki ga predlaga Levica, ocenjuje, da je pri morebitnih zakonodajnih spremembah potrebna pomembna previdnost, zlasti glede obsega novih obveznosti za podjetja in njihovega vpliva na konkurenčnost poslovnega okolja. Predlagana širitev delavskega soupravljanja gospodarskih subjektov bi namreč lahko, če ne bodo ustrezno uravnotežena, povečala administrativna in finančna bremena, predvsem za MSP, ter odprla vprašanja pravne predvidljivosti za investitorje.

Znanost in inovacije: več sredstev za javna in zasebna vlaganja v raziskave in razvoj

Nekatere stranke (Demokrati, Gibanje Svoboda, Levica, SD) relativno **omejeno naslavljaajo sistemske ukrepe** na področju znanosti in inovacij, opredeljene v strategiji MiS 2035, preostale štiri pa se teh vsebin neposredno ne dotikajo.

Najpogosteje se pojavljajo ukrepi, povezani:

- s krepitvijo sodelovanja med raziskovalnim sektorjem in gospodarstvom (Demokrati),
- povečanjem javnih vlaganj v raziskave in razvoj (SD, Levica) ter
- spodbujanjem skupnih raziskovalno-razvojnih projektov (SD).

Nekatere stranke omenjajo tudi **povečanje števila mladih raziskovalcev** (Levica, SD) **ter spodbude za inovacije v podjetjih** (Demokrati, SD).

V programih **večine strank manjkajo ključni sistemski ukrepi**, ki jih MiS 2035 izpostavlja kot temeljne za dvig konkurenčnosti:

- vzpostavitev nacionalnega sklada za konkurenčnost,
- vzpostavitev tehnološko-inovacijskega sklada za prebojne inovacije (Demokrati omenjajo Slovenski sklad za inovacije in strateške projekte v okviru SDH),
- sistematičen model merjenja učinkov razvojnih politik ter
- večja vključenost gospodarstva v oblikovanje prednostnih raziskovalnih področij.

Med **pozitivnimi poudarki izstopajo** predlogi SD za:

- povečanje javnih in zasebnih vlaganj v raziskave in razvoj,
- spodbujanje prenosa znanja, spin-off podjetij in mobilnosti raziskovalcev med akademskim in gospodarskim sektorjem ter
- nadgradnja sistema inovacijskih vavčerjev in razvojnih spodbud za podjetja.

Pozitivni so tudi predlogi Demokratov:

- regulatorni peskovniki, ki bi bili testna okolja za inovativne produkte in storitve
- nacionalni IP kodeks, okrepljeni TTO in vavčerji ter
- dolgoročni razvojni konzorciji med raziskovalnimi inštituti in podjetji.

Takšni ukrepi so v veliki meri skladni z usmeritvami MiS 2035 in lahko prispevajo k večjemu prenosu znanja v gospodarstvo. **Dobrodošli** so tudi poudarki Gibanja Svoboda na razvoju visokotehnoloških podjetij ter dvigu dodane vrednosti, kar presega zgolj raziskovalno politiko in naslavlja širši cilj povečanja produktivnosti gospodarstva.

Del predlaganih ukrepov sicer kaže usmeritev v pravo smer, vendar ostaja premalo ambiciozen ali premalo operativen. Sem sodijo predlogi Levice o:

- stabilnem financiranju raziskovalne dejavnosti,
- krepitvi javnih raziskovalnih institucij ali izboljšanju kariernih poti mladih raziskovalcev, ki brez jasnih finančnih in institucionalnih mehanizmov težko prinesejo večje sistemske spremembe.

Nekateri predlogi so tudi preveč splošni ali posredno povezani z inovacijsko politiko, zato njihov neposredni vpliv na konkurenčnost gospodarstva ostaja omejen. Pri tem je pomembno opozoriti, da brez jasno opredeljenih finančnih instrumentov, stabilnega upravljanja razvojnih politik in tesnejše vloge gospodarstva pri oblikovanju raziskovalnih prioritet obstaja tveganje, da številni predlagani ukrepi ne bodo imeli večjega dejanskega učinka.

Kadri: spodbude predvsem za zaposlovanje mladih z višjo izobrazbo

Najpogosteje se pojavljajo ukrepi, ki so sicer **dobro usklajeni s programom MiS 2035:**

- spodbude za zaposlovanje mladih (NSi, Levica, SD),
- mentorstvo (NSi, SD),
- vajeništvo (Demokrati, Resni.ca, SD) in
- različne oblike privabljanja visoko izobraženih kadrov (Gibanje Svoboda, Resni.ca, SDS).

Politične stranke **ne naslavlajo ključnih sistemskih potreb,** kot so:

- vzpostavitev nacionalnega sistema za napovedovanje potreb po kadrih in veščinah ter povezovanje z vpisno politiko,
- oblikovanje celovite migracijske strategije za strateške poklice,
- ukrepi za večjo fleksibilnost delovne zakonodaje (z izjemo Demokratov, ki to omenjajo).

Pogrešamo tudi bolj **ambiciozne rešitve za razvoj vodstvenih veščin in hitrejše posodabljanje izobraževalnih programov v skladu s tehnološkimi spremembami.**

Demokrati so izpostavili naslednje predloge na področju prekvalifikacij in usposabljanj:

- uvedbo nacionalnega programa izobraževanja in prekvalifikacij za poklice, kjer primanjkuje delovne sile (IT, zdravstvo, socialna oskrba, proizvodnja, energetika),
- povezavo izobraževalnega sistema in gospodarstva ter prenovo kurikulumov ter
- spodbujanje univerz k povečanju števila programov, ki bodo izvajani v angleščini ali drugih jezikih, kar bi pritegnilo tuje talente.

SD predlaga **dodatne ukrepe, ki jih MiS 2035 ne zajema v takšni obliki, a so dobrodošli:**

- sistemska prenova usposabljanja zaposlenih,
- uvedba individualnih vavčerjev za vseživljenjsko učenje,
- spodbude za mreženje in mednarodni prenos znanja,
- povečanje sredstev za promocijo znanosti in STEM poklicev, zlasti med ženskami.

Ti ukrepi dopolnjujejo strateško vizijo MiS 2035, saj krepijo kompetence, omogočajo hitrejše pridobivanje novih znanj ter povečujejo zanimanje in dolgoročno ponudbo kadrov na področjih, ki so ključna za tehnološki in gospodarski razvoj.

Nekateri drugi ukrepi sicer **gredo v pravo smer, vendar ostajajo premalo dorečeni:**

- na primer splošni ukrep o povečanju sredstev za izobraževanje ali spodbude mobilnosti (SD) brez opredeljenih izvedbenih mehanizmov in ciljev.

Ukrepi, ki se pretežno usmerjajo v nadzor ali restrikcije pri zaposlovanju tujcev (SD, Prerod), pa lahko **negativno vplivajo na razpoložljivost kadrov** in s tem **nasprotujejo razvojnemu ciljem MiS 2035**. Takšni pristopi lahko dodatno povečajo administrativne ovire, kar omejuje privabljanje strokovnjakov, ki jih slovensko gospodarstvo nujno potrebuje. Demokrati na drugi strani omenjajo **program vračanja slovenskih strokovnjakov in davčne olajšave** (30 % olajšava pri dohodnini), digitalizacijo postopkov zaposlovanja tujcev in enotno kontaktno mesto za delodajalce.

Digitalne tehnologije: neizkoriščeni potenciali

NSi in SDS v svojem programu nimajo ničesar na tem področju, Gibanje Svoboda, Prerod in Resni.ca imajo to področje opredeljeno slabo, Demokrati in Levica pa srednje dobro. Odsotno je pomanjkanje razumevanja o pomenu digitalizacije ter pozicioniranje digitalizacije kot ključnega elementa produktivnosti, inovativnosti in konkurenčnosti gospodarstva in družbe. SD je predlagala ukrepe, ki jih je mogoče opredeliti kot tiste, ki se najbolj ujemajo z MiS 2035.

Posledično v programih **primanjkuje ukrepov za podporo malim in srednje velikim podjetjem (MSP)**, na področju inovacijskih demo centrov ter na področju kibernetične varnosti. Prav tako **pogrešamo razumevanje vpliva regulacije na digitalnem področju**, ki ima vedno večji vpliv tudi na MSP-je. Nekoliko boljše je stanje programov na področju digitalizacije javnega sektorja.

Med **pozitivnimi ukrepi** vidimo predloge SD, ki omenjajo nastajanje podatkovnih centrov, vlaganja v digitalizacijo poslovnih procesov in digitalnih kompetenc, upravljanje z velikimi podatki, razvoj domačih rešitev umetne inteligence z globalnim potencialom, zagotovitev programov za izobraževanje o delovanju GUI ter izobraževanje za delo z grafičnimi uporabniškimi vmesniki (GUI) s poudarkom na kritičnem mišljenju in preverjanju informacij ter rezultatov.

Pri Demokratih izpostavljamo kot dober predlog pripravo **sodobnega učnega načrta za uvedbo obveznega predmeta računalništva in informatike (RIN)**, ki bo vključeval osnove umetne inteligence

(UI), programiranje in kibernetsko varnost, ter priprava načrta nacionalne štipendijske sheme za IKT-učitelje. Tudi nacionalni program za dvig produktivnosti v MSP-jih, ki predvideva digitalne vavčerje, svetovalne sheme in tehnološko modernizacijo, je pozitiven predlog. E-notarske storitve bi omogočile digitalno izvedbo ključnih postopkov.

Startupi in inovativne tehnologije: preveč splošnih usmeritev, pomankanje konkretnih predlogov

Najpogostejše se pojavljajo širše navedbe o spodbujanju inovacij oziroma visokotehnoloških panog (Resni.ca, SD), redkeje pa jasni sistemski koraki (SD), kot so uradna definicija startup podjetja in javni register ali natančno opredeljeni kapitalski mehanizmi (npr. sklad skladov in so-investicijski instrumenti).

Podobno so tudi **predlogi**, ki se nanašajo na **davčne razbremenitve startup podjetij**, pogosto zapisani zelo **splošno** in ne pojasnjujejo, katere davčne olajšave naj bi bile uvedene ter komu bi bile namenjene (SDS, SD, Gibanje Svoboda).

Pri ukrepih, ki se nanašajo na **nagrajevanje zaposlenih** z lastniškimi deleži oziroma opcijami (SD), prav tako **ni jasno opredeljena** davčna obravnava in trenutek nastanka davčne obveznosti, kar je ključno vprašanje za konkurenčnost startup podjetij pri privabljanju in zadržanju talentov. Demokrati pa so predlagali **spmembo davčne zakonodaje za spodbujanje solastništva zaposlenih preko delniških opcij** (obdavčitev šele ob unovčenju in dohodek ni iz delovnega razmerja), kar je pozitivno.

Prav tako je razmeroma **malo predlogov**, ki bi **sistematično naslavljali krepitev podpornega okolja** startup ekosistema. Pozitivni so predlogi za davčne spodbude (za podjetja ali vlagatelje) ter za podporo prebojnim, visoko tveganim projektom (SDS, Resni.ca, Gibanje Svoboda). Ti poudarki so skladni z MiS 2035, vendar manjkajo jasni opisi mehanizmov (kdo izvaja, kdo je upravičen, obseg, časovnica, merila uspeha). Kot dobrodošli štejejo predlogi SD, ki izrecno naslavljajo inovativne tehnologije (deep tech), a bi morali biti povezani s celotno verigo od raziskav do trga (PoC/piloti, prenos tehnologij, kapital za rast). Demokrati predlagajo enotno kontaktno točko za scaleup-e, 40-odstotno olajšavo za investiranje s strani fizičnih oseb za kapitalska vlaganja v podjetja ali sklade, vitko delniško družbo ter delovno-pravni paket za start-upe in scale-upe.

Več predlogov Gibanja Svoboda, Resni.ce in SDS gre **v pravo smer, a so premalo ambiciozni**, ker **ne rešujejo ključnih ozkih grl slovenskega startup ekosistema**: kapitalske vrzeli od začetnih faz podjetja do rasti, razdrobljenega podpornega okolja, šibke komercializacije znanja in zadržanja ključnih ekip (npr. skozi opcijsko nagrajevanje).

METODOLOGIJA

GZS je povzela vse predloge osmih najvišje uvrščenih političnih strank, ki so bile navedene na spletni strani Volilna napoved (<https://volilna-napoved.si/>) v januarju 2026, in sicer (razvrščeno po abecednem vrstnem redu) Demokrati, Gibanje Svoboda, Levica, NSi, Prerod, Resni.ca, SD in SDS. Analitska služba GZS je iz vsakega programa stranke ali predloženega nabora ukrepov stranke na področju gospodarstva izpisala vse ukrepe, ki jih je navedenih osem strank opredelilo na devetih področjih ukrepov strategije MiS 2035: davčno okolje, konkurenčne cene energije, dostop do financiranja, internacionalizacija,

učinkovitost države, znanost in inovacije, digitalne tehnologije, kadri ter startupi in inovativne tehnologije.

Vsako od devetih področij je imelo dodeljenega svojega presojevalca – strokovnjaka GZS, ki je sodeloval pri pripravi posameznega zadevnega področja MiS2035 – ki je ugotavljal stopnjo ujemanja predloga GZS s predlogom strank. S ciljem zagotovitve čim večje objektivnosti presojevalci niso bili seznanjeni s tem, predloge katerih strank presojuje. Opredeljevali so se tudi do dodatnih predlogov strank, ki v MiS 2035 niso bili omenjeni, vendar so bili za navedeno področje ukrepov pozitivni.

Pri pripravi pregleda ne izključujemo možnosti nenamerne napake, ki izvira iz napačnega razumevanja predloga določene stranke. Pri predlogih, ki so bili relativno ohlapno zapisani, bi lahko prišlo do napačnega razumevanja presojevalca, zato smo jih predhodno zaprosili, da v primeru dvomov, stopnjo ujemanje predloga stranke s predlogom GZS opredelijo kot višjo.